

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29

02 березня 2026 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 12

Радою суддів України у 2022 році у зв'язку із запровадженням воєнного стану на території України було надано рекомендації щодо організації роботи судів в умовах підвищених безпекових ризиків, у тому числі щодо можливості тимчасового обмеження проведення особистого прийому громадян керівництвом судів, зокрема рішення Ради суддів України від 24 лютого 2022 року № 9, рекомендації від 02 березня 2022 року, рішення від 14 березня 2022 року № 10 та рішення від 05 серпня 2022 року № 23.

Зокрема, абз. 2 пункту 4 Рекомендацій Ради суддів України від 02 березня 2022 року, які відповідно до рішення Ради суддів України від 05 серпня 2022 року № 23 відображають офіційну позицію Ради суддів України щодо організації роботи судів, з метою забезпечення безпеки відвідувачів суду, працівників апарату суду та суддів, рекомендовано припинити проведення особистого прийому громадян керівництвом суду на час воєнного стану.

На підставі зазначених рекомендацій окремими судами було прийнято рішення про тимчасове припинення або обмеження особистого прийому громадян з міркувань безпеки.

Наразі до Ради суддів України надходять звернення, у тому числі від Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, щодо забезпечення реалізації права на звернення у випадках, коли судами обмежується проведення особистого прийому громадян.

Розглядаючи відповідні звернення, Рада суддів України виходила з необхідності забезпечення реалізації права на звернення, гарантованого статтею 40 Конституції України, у тому числі шляхом організації особистого прийому громадян з урахуванням безпекової ситуації, оскільки на сьогодні обов'язок щодо його проведення передбачений статтею 22 Закону України "Про звернення громадян".

Тобто, право на звернення, гарантоване статтею 40 Конституції України, не може бути нівельоване або поставлене у стан повної невизначеності навіть в умовах воєнного стану. Безпекова ситуація об'єктивно впливає на порядок реалізації цього права, однак відповідні обмеження повинні мати тимчасовий, пропорційний та ситуативний характер і не призводити до фактичного усунення організаційного механізму його здійснення.

З огляду на викладене, наявність затвердженого та оприлюдненого графіка особистого прийому громадян, а також можливості попереднього запису є

необхідною умовою забезпечення передбачуваності та доступності реалізації права на звернення за чинного правового регулювання.

У разі ж оголошення повітряної тривоги або виникнення інших безпекових ризиків проведення прийому може бути перерване або перенесене, що відповідатиме вимогам безпеки, однак саме по собі не повинно зумовлювати повного припинення функціонування інституту особистого прийому.

Разом з тим, питання проведення особистого прийому громадян керівництвом судів має системний характер та потребує концептуального переосмислення.

Рада суддів України виходить з того, що основною метою суду є здійснення правосуддя, захист гарантованих Конституцією та законами України прав, свобод і законних інтересів людини, громадян, юридичних осіб та держави, а також забезпечення верховенства права через справедливий, незалежний і безсторонній розгляд судових справ.

У зв'язку з цим Рада суддів України вважає, що ототожнення або проведення аналогії між здійсненням судом правосуддя та можливістю забезпечення проведення особистого прийому громадян є недоречним, оскільки інститут особистого прийому громадян не є формою судочинства та не може бути прирівняний до конституційного принципу недопустимості припинення здійснення правосуддя.

Безпосередня присутність громадян у ході особистого прийому, як форми реалізації інституту звернення громадян не є безальтернативною та може бути реалізована у не менш ефективний спосіб, який не створює небезпеку для громадян та працівників суду.

Крім того, слід врахувати, що інститут особистого прийому громадян не є формою здійснення судочинства, не пов'язаний із реалізацією функції правосуддя, не передбачає вирішення звернення по суті, фактично є лише формою прийняття усного звернення.

Саме ж право на звернення може бути повністю реалізоване шляхом подання письмового або електронного звернення, що забезпечує його належну реєстрацію, фіксацію та розгляд.

Також слід зважати, що реалізація права на звернення до суду не може підміняти собою процесуальні механізми здійснення правосуддя та порушувати гарантії незалежності судді.

Тому бажано визначити чіткі питання, з якими громадяни та інші особи мають право звертатися до суду, його керівництва або органів судової влади, наприклад:

- організація роботи суду,
 - режиму його функціонування,
 - доступність інформації,
 - забезпечення прийому кореспонденції, роботи канцелярії,
 - дотримання стандартів належного адміністрування тощо.
- Водночас такі звернення не можуть стосуватися:
- вимог щодо зміни процесуальних рішень у конкретних справах;
 - оцінки доказів;
 - втручання у перебіг або результати судового розгляду;
 - впливу на суддю при здійсненні ним правосуддя.

Також слід врахувати, що відповідно до Конституції України суддя при здійсненні правосуддя є незалежним та підкоряється лише закону. Голова суду, його заступники чи керівник апарату суду не наділені повноваженнями втручатися у здійснення суддею правосуддя або впливати на розгляд конкретної справи, відтак питання відправлення правосуддя не можуть бути предметом адміністративного реагування з боку керівництва суду в межах реалізації права на звернення громадян а тим більше в межах особистого прийому.

Більше того, право на звернення до суду (як право гарантоване ст.40 Конституції України) не може розглядатися як інструмент впливу на здійснення правосуддя, а інститут особистого прийому не може підміняти передбачені законом процесуальні або дисциплінарні механізми.

Відповідно до пункту 3 частини восьмої статті 133 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" Рада суддів України здійснює контроль за організацією діяльності судів.

Згідно з абзацом другим частини дев'ятої статті 133 цього Закону рішення Ради суддів України є обов'язковими для органів суддівського самоврядування, за винятком з'їзду суддів України.

Відповідно до частини першої та пункту 1 частини п'ятої статті 128 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" збори суддів обговорюють питання щодо внутрішньої діяльності суду чи роботи конкретних суддів або працівників апарату суду та приймають з цих питань рішення, що є обов'язковими для суддів та працівників цього суду.

Наведені положення законодавства дають підстави для висновку, що питання організації та порядку розгляду звернень громадян у судах слід віднести до сфери внутрішньої діяльності суду, а відтак особливості реалізації права на звернення та особливості розгляду звернень громадян мають визначатися порядком, затвердженим Радою суддів України в межах її повноважень.

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Ради суддів України Моніча Б.С. про деякі питання виконання судами вимог Закону України "Про звернення громадян", відповідно до статті 133 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", Положення про Раду суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (із подальшими змінами), Рада суддів України

в и р і ш и л а:

1. Звернутися до Президента України, Кабінету Міністрів України, народних депутатів України з пропозицією ініціювати вдосконалення положень Закону України "Про звернення громадян" у частині нормативного врегулювання розгляду звернень громадян та обов'язковості проведення особистого прийому громадян керівництвом судів а саме:

Доповнити Закон України "Про звернення громадян" новою статтею 23² такого змісту:

"Стаття 23². Особливості розгляду звернень громадян у судах

Особливості реалізації права на звернення та розгляду звернень громадян у судах визначаються Радою суддів України відповідно до Конституції України та Закону України "Про судоустрій і статус суддів" з дотриманням гарантій незалежності суддів та недопустимості втручання у здійснення правосуддя."

2. Копію цього рішення направити Президенту України, Кабінету Міністрів України, народним депутатам України.

**Голова
Ради суддів України**

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and strokes, positioned between the title on the left and the name on the right.

Моніч Б.С.